

Szerepváltós vita

Típus: páros munka (kérdés, 10-15 pár egy teremben mennyire zavarja egymást)

Feladat: Folytass racionális vitát egy partnerrel, adott állítás elleni/melletti leosztott pozícióból kiindulva, x percben (kb. 6-8). Aztán cseréljétek szerepet, és ugyanez.

Irányító kérdések (handout-hoz, diszkusszióhoz, stb.):

- Melyik volt könnyebb/sikeresebb, miért?
- Mennyire befolyásolt, hogy melyik állásponttal értettél jobban egyet (a feladattól függetlenül), mennyire tudtál ettől elvonatkoztatni? Hogyan befolyásoltak az (előzetes) attitűdjeid?
- Hogyan viszonyultál a pro/kontra érvek esetén a bizonyítás kényszeréhez?
- Mennyiben számított a két vita sorrendje? Tanultál-e a másiktól érveket, amiket szerepváltás után ellene fordítottál? Miben befolyásoltak az első vitában elhangzott saját érveid és ellenérveid a szerepváltás után?

Partnerváltós vita

Típus: páros munka „vetésforgóval” (újrapiárosításokkal)

Feladat: Folytass racionális vitát egy partnerrel, adott állítás elleni/melletti leosztott pozícióból kiindulva, x percben (kb. 6-8). Aztán folytass vitát egy másik partnerrel, ugyanabban a témában és ugyanabból a pozícióból kiindulva. És ugyanezt harmadszor.

Irányító kérdések:

- Melyik partnerrel mennyire sikerült közel kerülni a VKF-hez, és miért? Mi segítette vagy akadályozta a folyamatot?
- Milyen lényeges különbségeket tapasztaltál vitapartnereid stílusában és eszköztárában, és ez hogyan befolyásolt?
- Az egymást követő viták során mennyire tudtál tanulni a korábbiakból, mennyire fejlődött a dialektikai teljesítményed?
- Milyen az ideális racionális vitapartner általában? Milyen az ideális racionális vitapartner számodra? Mire kell figyelned, miben kell fejlődöd?

Kevert típusú többszereplős vita

Típus: kiscsoportos (4-5 fős) munka

Feladat: Adott egy konfliktust tartalmazó konkrét szituáció, és minden szerephez tartozik egy rejtett (partnerekkel nem megosztott) cél, ami meghatározza, hogy milyen típusú vitát folytatna az adott szereplő (egy szitun belül több különböző típus igénye megjelenik). Játsszátok le a szituációt adott időkeretben. [Később: játszatok le egy másik szitut, ahol más cél-típust kapsz, esetleg másik partnerekkel.]

Irányító kérdések:

- Mik voltak a partnereid céljai, és mik teljesültek ebből? És a sajátodból?

- Milyen eszközöket és technikákat használtál a célod érvényesítésére, a többiek kedvezőtlen/kedvező törekvéseinek semlegesítésére/erősítésére, a célok közti szakadék áthidalására vagy elmélyítésére? Mit tanultál a partnereidtől ezen a téren?
- Szert tettél-e szövetségesekre a vitában, hogyan használtad őket?
- Milyen általános tanulságokat tudsz levonni az ilyen kevert típusú vitákkal kapcsolatban? Milyen szerepekben milyen stratégiát érdemes követni az egyes ellen-szerepekkel szemben a saját szerep hatékonyságának növelésére?
- [Melyik típusú vitaszerep mennyire testhezálló a számodra, és miért? Mire kell figyelned, miben kell fejlődnöd?

Rejtett szerepes viták

Típus: kollektív munka, vitatkozó párral és közönséggel

Feladat: vitatkozz úgy egy partnerrel adott témában, adott pozícióból és adott (pár perces) időkereten belül, hogy közben egy rejtett stratégiai irányelvet követsz (random sorolva sok lehetőség közül). A közönség próbálja kitalálni az egyes szereplők célját. Aztán a tanulságok kollektív megbeszélése, majd újabb páros. Néhány irányelv:

vond magadra / hárítsd a bizonyítás kényszerét
 hangsúlyozd az egyetértés / egyet-nem-értés terét
 az érvek tartalma helyett azok formájára, a partner lépéseire reagálj
 próbálj az éthosz / páthosz eszközeivel operálni
 törekedj a lezárásra / szalmabáb állításra / definíciós lépésekre...
 próbálj meg minél több performatív beszédaktust használni
 stb.

Nyílt, koreografált vita

Típus: kiscsoportos előkészületek, kollektív kivitelezés

Feladat: Adott témáról adott szerepek kiosztásával szabályozott moderált vita előkészítése, lejátszása, és értékelése. Az egyes szerepek kidolgozását csoportok végzik.

Vita koreográfia: moderált, 3 perces expozé, majd szabályozott időtartamú (és egy ideig sorrendű?) reakciók.

Előkészület: a) adatok, tények, előismeretek gyűjtése; b) a vita témájában szokásosan elhangzó érvek és ellenérvek gyűjtése; c) nyitó expozé megírása (vitázók) és vitafelvezető megírása (moderátor); d) vitastratégia kidolgozása (célzott lépések, eszközök, tervezett válaszok lehetséges ellenvetésekre, stb.) (vitázók), ill. moderálási elvek, célok, várható helyzetek kezelésére irányuló taktikák kidolgozása (moderátor). – Ezt le kell adni a vita lejátszásának alkalmával, az óra elején.

Lejátszás: Minden csoport delegálja a képviselőjét. Amíg a delegáltak vitáznak, addig a többiek jegyzetelnek (esetleg felosztva, hogy ki mire figyel).

Értékelés: kollektív megbeszélés.

Megjegyzések:

- a feladatot 2 héttel előtte kellene kiadni, hogy legyen idejük rendesen megcsinálni az előkészítő anyagot
- a csoportok létszáma és száma mi legyen – ideálisnak azt érzem, ha mondjuk 4 résztvevő-csapat és 1 moderátor-csapat van, de ha egy ilyen vita lesz, akkor 7-8 fős csoportok lennének, viszont ha 4 fős csoportokat akarunk, akkor 9-10 szerep kellene, szóval arany középút lenne 2 ilyen vita 5 szereppel és 3-4 fős csoportokkal, viszont ez vagy túl sűrű lenne egy alkalommal, vagy túl ritka 2 alkalomra széthúzva... hacsak nem több lépcsős lenne maga a megbeszélés is